

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Από τα χαϊκού στον Σεφέρη και τον Λορεντζάτο, μια ιδιαίτερη ομαδική στην Κηφισιά

Μαργαρίτα Πουρνάρα

26.06.2025 • 23:07

Το Artflyer είναι ένας εμβληματικός χώρος τέχνης στην Κηφισιά που στο παρελθόν ήταν η οικία του Ζήσιμου Λορεντζάτου. Από το 2021 έχει αλλάξει χρήση για να δώσει μια φιλόξενη στέγη στις δράσεις του δραστήριου δικτύου έρευνας artflyer.net. Η πρωτοβουλία εκκινεί από την Αλεξία Αντσακλή – Βαρδινογιάννη που ήθελε να ενδυναμώσει τη σχέση του αθηναϊκού κοινού με τη σύγχρονη τέχνη, αλλά ταυτόχρονα να προσφέρει και ένα βήμα στους νέους καλλιτέχνες. Στις αρχές Ιουνίου έγιναν τα εγκαίνια μιας πολύ ενδιαφέρουσας έκθεσης με τον αινιγματικό τίτλο «5-7-5». Πρόκειται για μια ομαδική 24 σύγχρονων Ελλήνων εικαστικών, εμπνευσμένη από την ποιητική φόρμα του χαϊκού και τη λογοτεχνική κληρονομιά του Γιώργου Σεφέρη και του ίδιου του Λορεντζάτου. Θα αναρωτηθεί κανείς ποια μπορεί να είναι η ζεύξη ανάμεσα στη λιτή και στοχαστική φόρμα του ιαπωνικού χαϊκού με τη λογοτεχνική και φιλοσοφική παρακαταθήκη του νομπελίστα αλλά και του συγγραφέα, λογοτέχνη και κριτικού, που αποτέλεσε μια μοναδική περίπτωση διανοουμένου.

Ας ξεκινήσουμε από τον τίτλο που παραπέμπει στη δομή του χαϊκού, δηλαδή τρεις στίχοι, με ρυθμό 5-7-5 συλλαβών. Είναι η πιο σύντομη και περιεκτική μορφή ποίησης της παγκόσμιας παράδοσης. Ο σκοπός είναι πάντα η ακρίβεια με την οικονομία των μέσων έκφρασης, με άξονες την αιωνιότητα και τη φύση. Η χάρις των χαϊκού συγκίνησε τη Δύση που τα πρωτοανακάλυψε στα μέσα του 20ού αιώνα, με αφετηρία τον αγγλόφωνο κόσμο και ύστερα όλη την Ευρώπη. Το αφιέρωμα, λοιπόν, έχει στο επίκεντρό του μια επιστολή του Σεφέρη προς τον Λορεντζάτο, στην οποία ο ποιητής αναστοχάζεται πάνω σε ένα χαϊκού του Μασσούο Μπάσο και αναφέρεται στη συμβουλή του προς τον μαθητή του Κικάκου.

Ο Έλληνας ποιητής εφάρμοσε αυτή την προσέγγιση και στο ίδιο του το έργο, πιο χαρακτηριστικά στο ποίημα Κίχλη, επιδιώκοντας να μετασχηματίσει τον ποιητικό του λόγο σε πεδίο ανανέωσης και εσωτερικής διαύγειας. Ο Λορεντζάτος, με τη σειρά του, είχε επίσης πειραματιστεί με τη φόρμα του χαϊκού, γράφοντας μια σειρά από 24 ποιήματα (ένα για κάθε γράμμα του ελληνικού αλφαβήτου), τα οποία συγκεντρώθηκαν στη συλλογή «Αλφαβητάρι». Στην ομαδική «5-7-5», οι είκοσι τέσσερις συμμετέχοντες καλλιτέχνες ανταποκρίνονται στα πρότυπα του Μπάσο και του Σεφέρη μέσα από έργα

ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας και εγκατάστασης. Καθένα λειτουργεί όπως ένα χαϊκού, ένας στοχασμός πάνω στο φως, τη μεταμόρφωση και τη δυναμική της εσωτερικής ή συλλογικής αλλαγής.

Μέσα από την επιμελητική προσέγγιση της Αλεξίας Αντσακλή – Βαρδινογιάννη παρουσιάζεται ένα νέο εικαστικό αλφαβητάρι, 24 οπτικές αναζητήσεις οργανωμένες σε έξι θεματικές ενότητες, εμπνευσμένες από τα χαϊκού του Λορεντζάτου: προσανατολισμός, επιθυμία, εφήμερο, ρυθμός, μεταμόρφωση και μνήμη. Χαϊκού τόσο στη μορφή όσο και στο πνεύμα, τα έργα αυτά εκφράζουν την έκπληξη, το φως και την αλλαγή.

Ανάμεσα στους συμμετέχοντες καλλιτέχνες βρίσκουμε όλες τις γενιές – από τη Μαρίνα Καρέλλα, την Αλεξάνδρα Αθανασιάδη και τον Μανώλη Χάρο μέχρι την Ολγα Αλεξοπούλου, τη Ζέττα Αντσακλή, τον Δημήτρη Αντωνίτση, τον Κωστή Βελώνη, τη Μαρία Ιωάννου, την Ευγενία Λιβανού, την Ηλιοδώρα Μαργέλλου, την Ειρήνη Μίγα, την Ολγα Μηλιαρέση-Φωκά, τον Νικόλαο ντε Γκρες, τη Μαλβίνα Παναγιωτίδη, τη Ραλλού Παναγιώτου, τον Αγγελο Πλέσσα κ.ά.

From Haiku to Seferis and Lorenzatos: A Unique Group Exhibition in Kifisia

By Margarita Pournara
26.06.2025

Artflyer is a landmark art space in Kifisia that was once the residence of Zissimos Lorenzatos. Since 2021, it has been repurposed to provide a welcoming space for the activities of the dynamic research network artflyer.net. Initiated by Alexia Antsakli–Vardinoyanni, the project aims to strengthen the Athenian public's relationship with contemporary art while also providing a platform for emerging artists.

In early June, an intriguing exhibition opened with the enigmatic title "5-7-5". This is a group exhibition of 24 contemporary Greek visual artists, inspired by the poetic form of haiku and the literary legacy of George Seferis and Zissimos Lorenzatos himself. One might wonder what link exists between the minimalist, contemplative form of the Japanese haiku and the literary and philosophical heritage of the Nobel Prize-winning poet and the writer, literary critic, and thinker who was a unique figure in Greek intellectual life.

Let's start with the title, which refers to the structure of a haiku: three lines with a syllabic rhythm of 5-7-5. It is the shortest and most concise form of poetry in the global tradition. Its purpose is precision through an economy of expression, focused on nature and timelessness. The elegance of haiku moved the West, which discovered it in the mid-20th century, first in the English-speaking world and then across Europe.

This exhibition centers around a letter from Seferis to Lorenzatos, in which the poet reflects on a haiku by Matsuo Bashō and refers to the advice Bashō gave to his student, Kikaku. The Greek poet applied this approach in his own work, most notably in his poem *Thrush*, seeking to transform his poetic voice into a field of renewal and inner clarity.

Lorenzatos, in turn, also experimented with the haiku form, writing a series of 24 poems (one for each letter of the Greek alphabet), which were gathered in the collection *Alfavitari* ("Alphabet Book"). In the group exhibition "5-7-5", the twenty-four participating artists respond to the models of Bashō and Seferis through works of painting, sculpture, photography, and installation. Each piece functions like a haiku, a meditation on light, transformation, and the dynamics of inner or collective change.

Under the curation of Alexia Antsakli–Vardinoyanni, a new visual alphabet is presented: 24 visual explorations organized into six thematic units inspired by Lorenzatos's haiku

orientation, desire, ephemeral, rhythm, transformation, and memory. Haiku in both form and spirit, these works express surprise, light, and change.

Among the participating artists are representatives from all generations, from Marina Karella, Alexandra Athanassiades, and Manolis Charos, to Olga Alexopoulou, Zetta Antsakli, Dimitrios Antonitsis, Kostis Velonis, Maria Joannou, Eugenia Livanou, Iliodora Margellos, Irini Miga, Olga Migliaressi-Phoca, Nikolaos De Grèce, Malvina Panagiotidi, Rallou Panagiotou, Angelos Plessas, and more.